

Wprowadzenie do logiki

Definicje

część 3

Mariusz Urbański

Instytut Psychologii UAM
Mariusz.Urbanski@amu.edu.pl

- 1 Co definicje definiują?
- 2 Jak budujemy definicje?
- 3 Do czego używamy definicji?
- 4 Co można w definicjach popsuć?

- 1 Co definicje definiują?
- 2 Jak budujemy definicje?
- 3 Do czego używamy definicji?
- 4 Co można w definicjach popsuć?

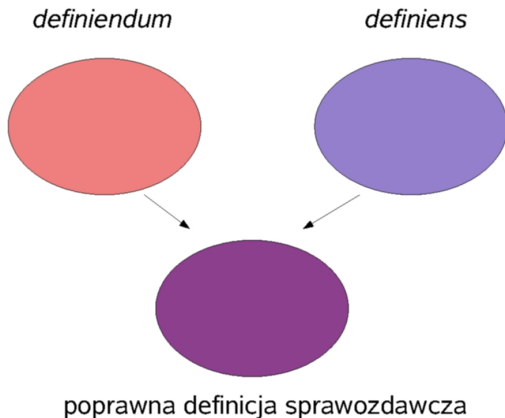
Co można w definicjach popsuć?

Opowiemy o trzech rodzajach błędów definiowania:

- błędach niezgodności zakresów,
- błędnych kołach (bezpośrednim i pośrednim),
- definiowaniu nieznanego przez nieznanne.

Błędy definiowania: błędy niezgodności zakresów

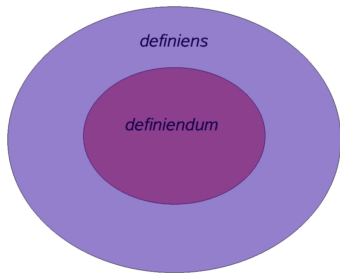
W poprawnej definicji sprawozdawczej (bo tylko w takich definicjach błędy niezgodności zakresów mogą występować) zakresy *definiendum* i *definiens* muszą być **zamiennie**:

Błędy definiowania: błędy niezgodności zakresów

Każdy inny stosunek między zakresami *definiendum* i *definiensa* oznacza, że w definicji popełniony został jeden z **błędów niezgodności zakresów**:

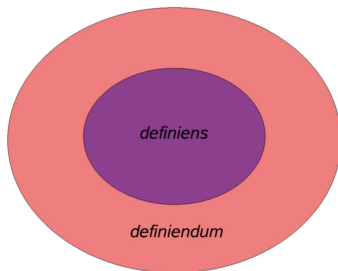
- definicja jest **za szeroka**, gdy zakres *definiensa* jest nadrzędny względem zakresu *definiendum*

Ołówek jest to przyrząd służący do pisania.

Błędy definiowania: błędy niezgodności zakresów

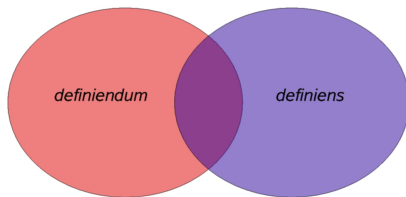
- definicja jest **za wąska**, gdy zakres *definiensa* jest podrzędny względem zakresu *definiendum*

Ołówek jest to przyrząd służący do pisania, zbudowany z pręcika grafitowego, umieszczonego w oprawce drewnianej, zielonej w żółte paski.

Błędy definiowania: błędy niezgodności zakresów

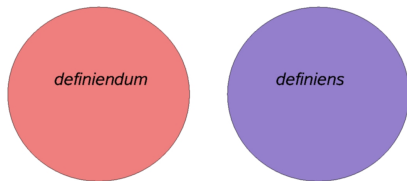
- definicja jest **za szeroka i za wąska** zarazem, gdy zakres *definiensa* krzyżuje się z zakresem *definiendum*

Ołówek jest to przyrząd służący do pisania, w oprawce metalowej.

Błędy definiowania: błędy niezgodności zakresów

- błąd **wykluczania się zakresów** polega na tym, że zakresy *definiensa* i *definiendum* się – uwaga! – wykluczają.

Szczególnym przypadkiem tego błędu jest błąd **przesunięcia kategoryjnego**, występujący w definicjach, w których desygnaty *definiendum* i *definiensa* należą do odmiennych kategorii ontologicznych (jak choćby gdy próbujemy definiować rzeczy jako cechy albo relacje jako rzeczy), np.: **Sprawiedliwość** to tyle, co **wszystkie uczynki sprawiedliwe**. (choć sporo tu zależy od założeń metafizycznych – por. nazwy konkretne a abstrakcyjne).

Błędy definiowania: błędne koła

- Błędne koło **bezpośrednie** (*idem per idem*) – błąd ten popełnia definicja, w której wyrażenie definiowane występuje tak w *definiendum*, jak i w *definiensie*:

Potomek osobnika A jest to dziecko osobnika A lub potomek dziecka osobnika A.

- Błędne koło **pośrednie** – błąd ten może wystąpić w ciągu kilku definicji, takim że wyrażenie definiowane w pierwszej pojawia się w definiensie ostatniej:

Ciężar ciała to ta jego cecha, która jest mu wspólna ze wszystkimi ciałami równoważącymi się z nim na wadze rzetelnej.

Waga rzetelna to waga, która pozostaje w równowadze przy obciążeniu obu jej szalek równymi ciężarami.

Błąd definiowania **nieznane przez nieznanne** (*ignotum per ignotum*) popełnia autor definicji w której, tłumacząc znaczenie terminu odbiorcy nieznanego, używa do tego celu wyrażen, których znaczenia są odbiorcy również nieznanne.

Pozostanie:

- definicje nominalne vs. realne
- podział strukturalny
- podział funkcjonalny
- stylizacje definicji równościowych
- błędy definiowania